

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski List“ izhaja 5 in 20 dan vsakega meseca;
ako je ta dan praznik, izide dan poprej.
Velja za celo leto 1 gld., za pol leta 50 novč.

Uredništvo in upravnništvo mu je v Trstu,
Via Fabbri št. 7. — Ne frank. pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo. — Cena za inserate po pogodbi.

Tečaj I.

V TRSTU, dné 20. avgusta 1893.

Št. 16.

Nacrți I. slov. katoliškega shoda.

Iz dosedaj razpravljanih četirih resolucij glede ljudske šole je razvidno, kako živo potrebna je nam verska šola in kako krepko in odločno se je kat. shod izrekel za versko šolo na podlagi materinega jezika. Omenili smo zadnjič, da v tem pogledu hvalevredno deluje velezaslužna družba sv. Cirila in Metoda, ki je bila zavoljo tega tudi toplo priporočena.

Posebno priznanje in zahvalo za krščansko vzgojo slovenske mladine pa je izrekel kat. shod v 5. resoluciji vsem redovnikom in redovnicam za njihovo požrtvovalno in vspešno delovanje v šoli, ter njihove šolske zavode toplo priporočil. Da je ta pohvala redovniških šol res zaslužena, dokazuje že to, da je bila ta resolucija brez kakega ugovora sprejeta. Kdo pa tudi ne ve, s koliko ljubeznijo do nedolžne mladine in s koliko gorečnostjo za njeno versko-nravno vzgojo se žrtvujejo redovniki in redovnice po šolah! Celo javni nasprotniki redovnikov priznavajo izvrstnost njihovih šol, ker jim dajejo v izgojo svoje otroke. Tudi se ni čuditi, da imajo redovniki ali redovnice tolik upljiv na mladino, ker si znajo pridobiti njeno zaupanje s svojim ljubeznjivim ponašanjem proti njej; oni ne delajo za časní dobiček, ne za posvetno čast, nagib jim je čista krščanska ljubezen, ki vidi v otrocih neumrljive po Kristusu odrešene duše, namenjene za nebeško domovino, v katero jih hočejo srečno pripeljati. Kdor pa ima pri vzgoji mladine tak vzvišen smoter, se gotovo z gorečnostjo loti težavnega dela, katero ne more ostati brez uspeha.

Šesta resolucija se glasi: „Kat. shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojevalcem slovenske mladine, naj si ustanove katoliško učiteljsko društvo in poseben katoliški pedagoški list kot glasilo društva.“

Vzajemnost ali edinost je neizogibno potrebna, ako hočemo doseči kak vzvišen namen; potrebna je torej tudi pri versko-nravni vzgoji mladine. Tako vzajemnost med učitelji gojiti in vtrjevati bi bila svrha katoliškega učiteljskega društva. Taka društva imajo večinoma že povsod, zakaj bi se tudi pri nas ne ustanovilo? Društvo brez glasila ali lista pa bi bilo podobno človeku, ki ne more govoriti; zato je potreben tak list, ki bi med učiteljskimi krogi širil in vtrjeval versko-nravne nazore, po katerih je treba mladino vzgojevati.

Te resolucije glede na ljudsko šolo so bile sprejete in potrjene na kat. shodu. Vsak trezno misleč mora priznati, da so v njih izraženi nazori, kakor jih narekuje zdrava človeška pamet in krščanska vera.

Nič manj, da, za javno življenje mnogo bolj važnega pomena kakor ljudske so srednje šole, gimnazije in realke, ter možka in ženska učiteljišča, ker na teh se že odraščeni mladenči, oziroma deklice, pripravljajo za delovanje v javnem življenju ter bi se morali tej svrhi primerno tudi vzgojevati. Kaj pa je sklenil katoliški shod glede teh šol?

1.) Naj se državne srednje šole, gimnazije in realke, tako preustrojé, da se ne bode na njih ne le nič podučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta tudi na njih vsa vzgoja in ves poduk dejanski pospeševala katoliško-versko mišljenje in življenje naše mladine.

„Razun tega izreka katoliški shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom s slovenskim učnim jezikom.“

2.) „V poživljenje verskega duha srednješolske mladine naj se zopet vpeljejo vsakoletne duhovne vaje in naj se mladina pridno zbira v Marijine družbe ali kongregacije.“

3.) Vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem mladinoljubom se toplo priporoča naj skrbno pazijo na vedenje dijakov na zunaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

Te tri resolucije je sklenil kat. shod glede na preosnovo srednjih šol. Da-li so potrebne te resolucije? Saj imamo katoliške profesorje, in krščanski nauk se podučuje po 2 uri na teden tudi po teh šolah; skupno sv. mašo imajo med šolskim letom srednješolci vsako nedeljo in praznik, trikrat v letu morajo sprejeti sv. zakramente; šolske knjižnice so se po ukazu učnega ministra strogo pregledale, da se ne nahaja v njih nič pohujšljivega berila itd. Kaj hočete še več? To je že vse res, in vendar nima naša mladina v srednjih šolah prave verske vzgoje. Zakaj ne? Prvič zato ne, ker — ne da bi hoteli koga žaliti, ampak le resnico konstatujemo — ker profesorji na srednjih šolah, ki so zajemali svojo modrost in učenost iz brezverskih knjig po vseučiliščih, večinoma sami nimajo verskega prepričanja, torej ga tudi svojim gojencem ne morejo

dati. V najboljšem slučaju torej profesor popolnoma prezira versko stran; pa je žalibog hujše. Človek, ki sam ni trden v veri in po veri ne živi, pri vsaki priliki, ki se mu ponudi, vendar kaj rad zabavlja proti veri in cerkvenim naredbam. Kaj takega se je že prigodilo in se še dogaja po naših srednjih šolah zlasti pri naravoslovju in zgodovini ter pri čitanju spisov brezverskih učenjakov. Tu se čuje, da človek nema duše, ali da duša ni neumrljiva, torej da za človeka ni večnosti, dosledno tudi ne nebes ne pekla; da je svet večni, t. j. sam iz sebe itd. itd. V zgodovini nadevajo katoliške Cerkev, oziroma duhovščini, zlasti redovnikom (v prvi vrsti seveda Jezuitom) razne pregrehe, kakoršne je iznašla večinoma domišljija in hudobija 16. stoletja. Ali naj vse to pospešuje versko vzgojo?

Drugič pa so knjige, ki se rabijo po srednjih šolah, izuzemši knjige za veronauk, naravnost rečeno brez Boga. O namišljenih bogovih starih

paganov, o raznih narodih preteklih in sedanjih časov, njih nošah in običajih; o važnih zgodovinskih dogodkih, o raznih krajih naše zemlje in njih naravne krasoti; o naravnih zakonih in prikaznih itd. najdeš manjše in obširne spise po teh knjigah; samo o Bogu, stvarniku vesoljstva, o Jezusu Kristusu, našem odrešeniku ne najdeš niti imena. Pa kako neki? Saj sedé v šolskih klopeh mladenči različnih ver, tudi sinovi brezverskih starišev, tedaj bi se lahko kdo žalil, ako bi se govorilo o Bogu, o veri itd. Ali to da je verska vzgoja? Ne, to je šola brez Boga! Kaj koristi ves trud tudi najboljšega veroučitelja, kaj vse pobožne vaje, ako pa ne sloni ves poduk na verski podlagi, ako to, kar profesor veronauka zida, drugi podirajo, ako nimajo dijaki trdnega verskega prepričanja ter zahajajo k sveti maši in zakramentom le zato, ker m o r a j o ?!

Je-li torej potrebna preosnova srednjih šol na verski podlagi? Prihodnjicé bomo nadaljevali.

Sv. Oče Leo XIII.

Med velikim terpljenjem in velikimi britkostmi, s katerimi je bilo napolnjeno, njegovo škofovanje v Peružiji, doživel je tudi par veselih trenutkov, katerih nočemo zamolčati.

Pred vsem omenjamo povišanje Njegovo v kardinala.

Ko ga je papež Gregor XVI. poklical l. 1846. iz Bruselja ter ga izvolil za škofa v Peružiji, je Peči z nepričakovanim veseljem sprejel izvolitev,

če tudi ni bila zanj nobeno povišanje. Gregorja XVI. je Njegova ponižnost tako razveselila, da je malo dni pred svojo smrtjo trdno sklenil, povišati ga v prvem konsistoriju v kardinala. Toda Gregor XVI. je v malih dneh preminol in želja Njegova se ni mogla izpolniti.

Kar pa ni izpolnil Gregor XVI., izpolnil je Njegov naslednik slavni Pij IX. osem let kasneje. Leta 1853. in sicer 19. dec. je Pij IX. povišal Pe-

LISTEK.

U z r o k.

Piše Janez.

V Borovci bili so še precej premožni ljudje. Učeni sicer niso bili Bog ve kako, a čitali so radi in zapomnili so si tudi marsikaj. Sadno drevje gojiti, živino oskrbovati, kako boljše seme za njive poiskati — kaj takega so si zapomnili iz kacega kmetijskega časnika — in ni jim bilo sile. Drugače je bilo pa pri „Antonu Počasen“ — imena pravega ne povem, da mi ne bo kedo opravljanja očital.

Vem, da naši bralci ne bodo zadovoljni, ako jim povem samo, da je bilo „drugače“ radi bi izvedeli tudi „kako“ je bilo, zakaj itd. saj vemo, kako so ljudje radovedni — posebno, če jim kedo kaj slabega pripoveduje. No, le poslušajte!

Anton je bil kmet, kakor drugi, samo prepočasen je bil v vseh rečeh. Ako je bila nedelja — del svete maše je Tone gotovo zamudil, v šolo so prihajali Tonetovi otroci navadno prepozno — največkrat so celo izostali češ „saj je še časa dovelj se kaj naučiti, so še mladi“. Ako so drugi sosedeje pri kmetovanji kaj novega ukrenili, Tone se je držal stare navade — povesod je bil počasen, zato sem ga tudi s tem priimkom počastil.

Imel je tudi nekaj dolgov, vendar ni bilo še sile, a obresti ni plačeval točno, češ „saj ne gori,“ toda tacega dolžnika nihče nima rad. Začnejo se oglašati drug za drugim, a kako jim ustreči? Da bi jih nekoliko potolažil, odkaže vsakemu del sveta,

naj ga „za obresti“ obdeluje in vživa — a sedaj ni mogel več toliko živine rediti, ko prej, davek in druge dolžnosti so mu pa nepolajšane ostale. Zao-stane z davkom — nasledek je bil, da je moral še one zamudne groše po vrhu plačati!

Novincev Janez mu je bil pred dvema leti posodil 50 gld., a sedaj bi jih rad zopet imel; čas vrnitve je že prešel, a o denarji ni še ne duha ne sluha in vendar mora imeti denar, ako noče sam na laži ostati. Obljubil je namreč za gotovo, da plača te denarje v treh mesecih, ko je kupoval par volov. Gre tirjat. Dobil je, kakor vselej samo lepe besede — zato gre k sodišču tožit. Tone se na povabilo še k sodišču ne prikaže — obsodijo ga — zatem pride cenitev, za dva dni ima biti prva dražba. Sedaj se šele zavé, hiti od soseda do soseda, pa ti se boje pomagati mu videč, kako težavno je kaj od njega dobiti. Ni drugače, prodati mora lepo kravo in še pod ceno, da ustavi dražbo — in vrniti mu ni bilo več 50 gld., temuč 80 gld. ker se je že mnogo sodnijskih stroškov narastlo.

Lepo stajo je imel za živino, a strehe ni že dolgo popravil, saj veste, kaj se zgodi v tem slučaju s podstrešnim lesom! Trohni. Lesa je imel sicer v obilnosti krog in krog hiše, a da bi se bil popravila lotil, zato je bil prepočasen. Bilo je predlanskim, po letu je prišel hud vihar, celo kak drev je polomil, a pri poslopjih ni hudega naredil, razun pri Tonetovi štali, streha se sesede na tla. Bo treba novo streho, ta je bila že za nič, pravi Tone, lesa pa ni šel koj sekati. V jeseni poseče par smrek in zima prikima, strehe še ni. Celó zimo mede, strehe ni bilo, zidovje razžene nekaj vlažnost, nekaj mraz,

čija v tajnem konzistoriju v kardinala. Veselje med Peružijanci.

Čitatelji nam ne bodo zamerili, ako tukaj povemo kaj o kardinalih.

Kardinali so od svojega začetka pomočniki in svetovalci rimskega glavarja. Papež Sikst V. je določil, da jih mora biti sedemdeset, kakor je Mojzes imel sedemdeset starešin, ki so mu pomagali vladati ljudstvo. Med temi jih mora biti petdeset kardinalov duhovnikov, štirinajst kardinalov diakonov in šest kardinalov škofov. Kardinali voli sam rimski glavar in sicer izmed najbolj imenitnih, učenih in zaslužnih mož celega sveta. Vsak kardinal ima v Rimu svojo določeno cerkev, dasi ne bivajo vsi v Rimu.

Ta čast je doletela tudi škofa Pečija. Povišan je bil v kardinala-duhovnika pri cerkvi sv. Krizogona v Rimu.

O tej priliki se je moral podati v Rim. Začele so se slovesnosti, ki se vrše navadno, ko je kdo povišan v kardinala. Dobil je najprej 19. decembra 1853. v Vatikanu iz papeževih rok rudeči birt. Na večer istega dne je vsprejel vse poslance, ki so mu prišli od blizu in od daleč čestitat. Tudi iz Peružije so prišli poslanci vseh stanov čestitat svojemu nadpastirju. V javnem konzistoriju sprejel je Peči 22. decembra kardinalski klobuk in prstan. Ob enem je slovesno prisegel. Drugi dan se je podal v cerkev sv. Petra, da bi na grobu prvaka apostolov opravil svojo pobožnost. Na večer istega dne so mu, kakor je navada, z vso slovesnostjo prinesli kardinalski klobuk na stanovanje. Petega februarja 1854. pa je bil slovesno vpeljan v cerkev sv. Krizogona.

Ti dnevi so bili dnevi veselja. Ali ogrenila mu je zadnje dni žalostna vest, da so strahoviti potresi Peružijo močno poškodovali. Vrnil se je naglo

še oni les, kar ga je bilo, strohni. Pride pomlad za živino je moral odločiti hram pod hišo, imel je še drugi hram in tu je moral svoje pridelke nakopčiti, repe, krompirja mu je jako mnogo segnalo seveda, in živina se mu je tudi v tako malem prostoru jako slabo redila. Kaj pa sedaj? Denarja za zidarje, za tesarje, za streharje ni dobiti z lepa, ko bi jih kedo prav imel, mu jih utaji vedoč, da dolgovi rastejo, premoženje se pa manjša. Podreti mora še ono podrtijo, ki je ostala, les, katerega je posekal, pa v gozdu trohni.

Saj bi že še bilo, ako bi ne bilo teh sitnih stroškov. Obleka, obutev, davki in — hrana, to mora biti. Davkarija že zopet cuka, žuga že s ceditvijo, zadnji dan nese sicer, kar je dolžan, a prodati je moral tri mernike pšenice. O ti sv. Jakob, kedaj še le bo tvoj god? Klet je prazna mnogo prezgodaj, treba kupovati turšice, ajde, in vse to je sedaj draže, ko pšenica takrat, ko jo je prodajal.

Tako se godi Tonetu, drugi bodo v jeseni lep denar potegnili za sadje, a Tone? Drevje trnjevo, od vetra in od snega polomljeno, pa nič očiščeno, ostarelo — pa čemu mlado saditi, dokler staro še po koncu stoji?

Dolga vedno več, premoženje vedno manj vredno, pridelka vsako leto manj, iz hleva ni več kaj prodati, stroški pa vedno večji in sedaj čaka revež, kedaj bo upnikom potrpljivost pošla, da ga pošljejo s trebuhom za kruhom.

Le prepočasni ne biti!

domov. Da-si je bilo ubogo ljudstvo v veliki stiski in bedi, vendar je prišlo svojemu nadpastirju, novemu kardinalu naproti in se je nabralo pred škofijsko palačo v brezštevilni množici. Iz tisoč in tisoč grl se je razlegal pristrčen pozdrav. Peružija je še posebej praznovala 26. februarja veliko slovesnost v čast in slavo novo izvoljenemu kardinalu. Drug vesel dogodek je bil zanj, ko je papež Pij IX. osmega decembra 1854. v navzočnosti kardinalov in mnogo škofov celega sveta proglasil dogmo (versko resnico) o brezmadežnem spočetju D. M. To mu je dalo prijetno priložnost, da je v svoji škofiji in zlasti v Peružiji povzdignil toli drago in ljubo češčenje Marije Device.

Ta dogma sloni na sledečih dokazih:

1. Od nekdanj je sv. cerkev častila M. D. kot brez madeža spočeto. To uči zgodovina! Nikakor ni res, da je ta resnica nova. Denašnjemu času je bilo samo prihranjeno, da se je verska resnica o brezmadežnem spočetju slovesno izrekla t. j. proglasila kot dogma.

2. Stara je ta resnica, ker jo je Bog oznanil že v raju prvim starišem, ko je proklel kačo rekoč: „Sovrašstvo bom naredil med teboj in med ženo, in med tvojim in njenim zarodom; ona ti bo glavo strla.“ Marija je strla hudobrega duha. Ako bi bila imela na sebi izvirni greh bi se moralo reči da je hudobni duh, kakor vse druge, tudi Marijo strl!

3. Angelj je Mariji rekel: „Češčena Marija, milosti polna . . . blagoslovljena med ženami.“ Marija ima torej vse milosti, ki se spodobijo resnični Materi vsemogočnega Boga! Resnični materi najsvetejšega Boga pa se nič bolj ne spodobi, kakor, da je prosta vsake, tudi najmanje sence greha. O izvirnem grehu se torej ne more pri Mariji Devici niti govoriti! „Blagoslovljena med ženami“ pa pomenja, da je Marija več prejela od Boga, kakor vse druge žene, tudi več kakor Eva. Ali Eva je bila v svojem začetku brez greha. Ako je Marija več prejela od Boga kakor Eva mora biti tudi njen začetek brez greha t. j. brez izvirnega greha!

4. Marija se je v našem veku, malo časa po slovesnem razglasenju brezmadežnega spočetja, tudi sama prikazala v Lurdu ter izrekla besede: „Jaz sem brezmadežno Spočetje“.

Sploh se o tej resnici vjemajo stari sv. očetje in učenjaki katoliški grški in latinski.

Veliko veselje je novemu kardinalu napravil tudi obisk rimskega glavarja Pija IX. 4. maja 1857. Pij IX je šel na božjo pot v Loreto. Mej potom je obiskal Peružijo. Sprejel ga je kardinal Peči, duhovščina in ljudstvo prav pristrčno. Ko se je papež vračal iz Loreta se mu je Peči pridružil ter ga spremljal do Rima.

Vesel dogodek je bil dalje zanj, ko je na binokostni praznik 1862. gledal, kako je Rimski glavar 26. japonskih mučencev proglasil za svetnike. Ob tej priliki se vršijo navadno izvanredne slovesnosti. Bilo je navzočih 5 patrijarhov, 50 nadškofov in 180 škofov iz celega sveta.

Ker se o proglašenju svetnikov večkrat govori hočemo na kratko tukaj povedati, da razločujemo štiri vrste svetih ljudi, in sicer so:

Božji služabniki t. j. tisti, ki so umrli na glasu svetosti.

Častitljivi; pri teh je že cerkvena oblast potrdila javen glas o njih svetosti.

Izveličani; ti se že javno častijo, toda samo v nekaterih deželah z dovoljenjem s. Cerkve.

Svetniki; ti se z dovoljenjem in potrdilom sv. Stolice javno častijo po vesoljnem svetu!

Predno se koga uvrsti med „Izveličane“ morata biti izpričana vsaj dva velika čudeža, ki sta se zgo-

dila na njegovo priprošnjo. Čudeže preiskujejo tudi zdravniki in učeni naravoslovci! Da se pa koga, ki je uvrščen že med „Izveličane“ uvrsti med svetnike, morata se zopet zgoditi dva velika čudeža na njegovo priprošnjo. Poleg tega se vrši silno natančno preiskovanje celega njegovega življenja in njegovih dobrih del in sv. čednosti. Ako je vse natančno dokazano ga rimski glavar slovesno proglasi za „svetnika“.

Politični pregled.

Notranje dežele. — Dunaj. Nj. Vel. odide v Galicijo k velikim vojaškim vajam 2. septembra in ostané tamó do 10. septembra in potem gre k vojaškim vajam na Ogrsko. Med dunajskim občinskim zborom in c. kr. namestništvom je hudo nasprotje; nekateri listi svetujejo županu, naj odstopi, ker je on zakrivil razpor, kó je napake, ki jih je storila mestna uprava, izvažal na vlado. — Državni zbor se snide v drugi polovici septembra in bo zboroval do konca novembra. V decembru in januarju bodo zborovali deželni zbori. — Obrtna enketa zaključila se je dne 10. t. m. K tej enketi je bilo povabljenih 401 društev, izmed katerih je 365 odposlalo svoje odposlanca veččake. Stalni odbor je sklenil, da poročevalca predložita samo načela za prenaredbe, ne pa čisto novih naredeb. Avstrija in Ruska se pogajata za novo trgovinsko pogodbo, in vse kaže, da bodo pogajanja imela povoljni vspeh.

Na Kranjskem imelo je kat. politično društvo shod v Novem Mestu, ki je v mnogem oziru jako pomenljiv. Iz bližnjih in daljnih krajev se je zbralo okolo 4000 vrlih mož, da se slovesno priglasijo k zastavi I. kat. slov. shoda. Poleg kmetškega ljudstva in duhovščine je bilo zastopano tudi posvetno razumništvo. Govorniki so govorili poljudno, prepričevalno in strogo logično, da so poslušalci z navdušenim pritrjevanjem naznanjali, da so jim všeč njih nazori in jih bodo sledili. Dr. Gregorič je v nemal poslušalce, naj se drže krščanskih načel, naj bodo verni, naj spolnujejo zapovedi, naj bodo pravični, trezni, dobrodušni itd. naj si pridobivajo lastnosti, katere nas uči sv. katoliška cerkev. Teh načel naj se drže ne samo v zasebnem, ampak tudi v javnem in političnem življenju. Kakor se iz posameznih oseb sestavlja družina, iz družin se sestavljajo vasi, trgi in mesta, in iz teh država, tako krščanska načela blažijo posameznega, družino, in slednjič vso državo. Narod še ni rešen, ako se mu ohrani domači jezik; duša in telo naroda morata biti zdrava in nepokvarjena, zato ga je treba po načelih krščanske vere krepiti in napeljevati k dobremu in ljubiti in braniti bo svoj dom, v katerem bo iskal in našel svojo srečo. Govori so bili vsi v soglasji z resolucijami I. slov. katol. shoda, katere „Prim. List“ v uvodnih člankih poljudno pojasnuje. Le berite in preučujte jih.

Češko c. kr. namestništvo je proti sklepu Praškega mestnega zbora ukazalo, da morajo Praške ulice imeti dvojezične napise, ker v Pragi živi nekoliko Nemcev. Zdaj pa Čehi zahtevajo, da se napravijo dvojezični napisi v vseh nemških mestih, kjer so češke manjšine. Neko politično društvo zahteva tudi na Dunaju poleg nemških tudi češke napise, ker na Dunaju živi okoli 300.000 Čehov. —

Tirolsko. Tirolski Italijani zahtevajo naj se južni Tirol odtrga od severnega in naj dobi samostojno upravo. Južnemu delu naj bi bilo glavno mesto Trident. Za koga bi ta kos Tirola pripravljali, se lahko razumi, zato jim avstrijska vlada težko kedaj izpolni njih srčno željo.

Vnanje dežele. — Laško. Senat je sprejel zakon o novi banki in tako je zagotovljeno, da največi goljufi pri „Banka Romana“ ne bodo prišli na dan; nekaj manjših pa še s pravdo preganjajo. Pa tudi tem bodo pomagali, da odidejo obsodbi. Bere se v časopisih, da o „Lazaronu“ že dvomijo, če je pri zdravi pameti. Se vé, da ne bo obsojen v ječo, pač pa bo nekaj časa čakal v blaznici, da se vsa zadeva bolj pozabi.

Nemški katoliki bodo imeli XIV. kat. shod v Würzburgu od 27. do 31. avgusta. — Finančni ministri nemških držav sešli so se 9. avgusta v Frankobrodu ob Menu, da se dogovore, kateri davki bi se povišali, da dobe kakih 100 milijonov, potrebnih vsled potrjene nove vojaške postave. Menda se nemški davko-plačevalci ne vesele posebno teh posvetovanj. — Nemški katoliki so izdali socialni program katoliške stranke v Nemčiji. Izrekajo se proti načelom židovskega liberalizma in priporočajo naj se tudi narodno gospodarstvo ravna po krščanskih načelih. Velika industrija naj se omeji, rokodelstvo organizuje v zadrugah. Pri kmetijstvu naj se določi, koliko sme kdo največ kupiti zemlje; trgovska svoboda naj se odpravi, borza bolj obdači, določijo najnižje delavske plače, naredi trda postava proti oderuhom, zapové naj se popolen nedeljski počitek, itd.

Črna gora je slavila minule dni pomenljivo slavnost, namreč spomin, da so v Črnigori že pred 400 leti imeli tiskarno v Obodu. K slavnosti prišli so zastopniki vseh slavjanskih narodov in na tisuče ljudstva. Razmere mej Črnogoro in Rimom so kaj prijazne.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

Iz Vipavske doline. Malo dopisov je bilo še do zdaj od nas v mladem „Primorskem Listu“. Saj

veste, da Vipavska, kolikor je je od Šempaske mlake do sredine Hublja, Vam ni prijazna, če tudi

Vi sami ne veste zakaj. Priznati se pa mora tamošnjim gospodom, ki brezplačno opravljajo politične posle, da so delavni in gibčni. Pridno se shajajo in posvetujejo o raznih vprašanjih pri kozarcu rujnega Vipavca. Naj Bog blagoslovi trud in troške. Sicer se pa mi Vipavci zdaj prav malo brigamo za visoko politiko, ker nam šumi železnica po ušesih. Najprej bi radi izvedeli, ali bo res tekla in kedaj? Potem pa smo radovedni: kod? Prav poleg Vipave, kakor so jo merili, gotovo ne bo tekla. Ako nam tedaj ne lažejo, pridejo še enkrat merit. Znajo služiti. Vipavci si ne damo izbiti iz glave, da šepa vsa stvar zato, ker nimamo v deželnem zboru svojega poslanca. Imamo sicer dr. Rojica, ki pa ne drži z vlado in nam tedaj pri takih „mrvicah“ ne more pomagati. Bog daj kmalu nove volitve, tako zdihujemo zdaj, ko ob veliki suši.

Še več pa nas skrbi trna uš, ki se ne zmeni ne za „mlade“ ne za „stare“, ampak gre, kakor jo veter žene. Pokazala se je vže skoraj povsod: na Gočah, v Stijaku, v Šmarjah, v Rihemberku, v Dornbergu, in tudi v Podgori. Ljudje so tudi tako nespametni, da si jo sami raznašajo in si ne dádó dopovedati, da bi rožje in kolčje sežigali na mestu. Zdi se jim škoda in za-to nosijo suhovino domu ali pa v druge vinograde. Kar ni nesreča, je še nespamet. Vsi se pa povprašujemo, kaj bo z nami, če nam trta odreče? Pomagati nam bo morala vlada, ali kako, ako nimamo poslanca, ki bi z vlado držal! Sicer pa nam je trta letos obilo pokazala in bo tedaj trgateg obilna, ako nam Bog ne vzame. Saj smo dovolj poredni ljudje. Naj Vam povem danes le dva slučaja.

V Dornbergu so bile občinske volitve, pri katerih so se „Mladi“ in „Stari“ hudo imeli v laseh. Neki človek si je s tem ohladil srce, da je sosedu turšico porezal! — Ker sem že pri tem, naj povem, da je stari g. župan A. Sinigoj zopet izvoljen, od „mladih“ pa g. Ferd. Perozzi, ki bode menda prvi podžupan in denarničar.

V Rihemberku pa so fantje pretepli tovariša tako grozno, da leži na smrt bolan. Naključilo se je, da so „škofje“ s palico pobili „Piščanca“. Žalostna stvar pride pred porotnike.

V Šempasu pride zopet kapelan in sicer č. g. V. Pipan. Pravijo, da ga bomo veseli.

V Črničah je pa č. g. kaplan L. Stubelj bolan in se zdravi z kraljem Dornberškim v Brik-senu. Bog njima daj dobro, ker sta oba, kakor Bog zapove!

V Lokavcu bo letos na jesen nova maša č. g. Alf. Blažka. Vsi, ki poznajo izvedenega mojstra Blažka (deda g. novomašnika), bodo se ž njim radovali. Čestitamo!

V Križu ni bilo letos še toče. — V Ajdovščini so čudni krokarji, kojim nikedo ne ve gnezda. — V Velikih Žabljah je bolan č. g. vikar J. Šmuc in pa ljudje mu nagajajo. Na Brjah bodo zidali na Čukovcu novo cerkev na čast sv. Nikolaju. — V Rihemberku speljujejo novo cesto okolu grada. Lepo delo in uže davno potrebno.

V Prvačini je opravičena nevolja, da jim vlada ni dovolila rudečih srajc. Odgovor grofa Taaffe-ja na interpelacijo dr. Gregorčiča jih je razjaril. Jezijo se zakaj ni g. državni poslanec izrazil svoje nezadovoljnosti. Zdaj menijo spraviti to stvar z nova na dan in govori se, da po tem grof Taaffe odstopi. Na dalje se čudijo vrli Prvačenci, kako so

gospodje v Gorici kar čez noč spremenili politično barvo. Ljudje ne razločujejo namena od sredstev.

V Renčah plešejo zdaj samo po dva dni zaporedoma. V Biljah nastavijo v kratkem nova kipa sv. Cirila in Metoda. V Vrtojbo so prišli topničarji iz Gorice, ker so konji bolni na hripi. Večinoma so Hrvatje in se prav lepo vedejo. — V Šempetru ne smejo več plesati na cesti pred cerkvijo. V Mirno pride za kaplana č. g. novomašnik J. Budin. — V Sovodnjah je pa konec Vipavske doline. *Logar.*

S Tolminskega. (Iz. dop.) Kmalu bo potekl šestletna doba pomnoženim c. kr. okrajnim šolskim svetom na Goriškem. Delokrog pomnoženega okrajnega šolskega sveta je obširen in velevažen. Pri ustanavljanju in vzdrževanju šol ima odločilno besedo kakor tudi pri spremembah učiteljskega osebja.

Pomnoženi c. kr. okrajni šolski svet obstoji iz 15 udov in sicer: okrajni glavar je predsednik, cerkveni zastopnik je voljen od nadškofijstva, učitelji volijo dva zastopnika, deželni odbor dva, okrajni nadzornik je ud okr. šolskega sveta vsled postave z dne 8. Febr. 1869 § 27. Osem zastopnikov pa volijo županstva celega glavarstva. Ker pa obstoji županstvo iz županov in podžupanov enega glavarstva volijo osem zastopnikov v pomnoženi okrajni šolski svet. (Pa naj reče kdo da niso važne volitve v občinski zastop!) Do zdaj se je občinstvo silno malo brigalo za tē volitve, dvē, tri glave so vse določile, ne da bi se spreminjali posamezni udje. Nekateri mislijo, da imajo dedno pravico do sedežev v okrajnem šolskem svetu.

Opomniti moramo tū, da je popolnoma krivo mnenje, ako mislijo nekateri, da le župani morajo sedeti v pomnoženem okr. šolskem svetu. Voljeni smejo biti tudi drugi občinarji, ki imajo aktivno in pasivno volilno pravico v posamezne občinske zastope in ne župani, ki mnogokrat niti temeljnih šolskih postav ne poznajo.

Nedavno se je izrazil ud okrajnega šolskega sveta tako le: „Silno nemodro je, da se sami župani pustijo voliti v okrajni šolski svet, ki so vendar zelo odvisni . . . Ali bodo župani ugovarjali vladnim predlogom?“ — Potem je pripovedal različne slučaje, pri katerih so se hudi nadsledki pokazali vsled odvisnosti županov.

Kdor danes le nekoliko v prihodnost zrē ter motri kritičen položaj v Austriji, mora, rad ali nerad, priznati, da nas Slovane, posebno Slovence čakajo hudi dnevi. Ne posebno prijazna sapa piha z Dunaja — in utegne v kratkem se spremeniti v velik vihar. Ali ni torej posebno nevarno v različne zastope pošiljati odvisne može, ki morajo k vsemu kimati? Ali ni žalostno, da še tega se ne poslužujemo, kar nam ustava dá?

Treba je preudariti, da zastopniki občin v posameznih samo-upravnih oblastnjah, so zato tū, da odločno zastopajo koristi ubogega ljudstva, ne pa koristi gospodujočih krogov.

V javne zastope je treba pošiljati cele može — v upravnih postavah podkovane, neodvisne, zmožne in značajne, ki v morebitnih slučajih znajo ugovarjati in svoje ugovore utemeljevati. Kdor se čuti nespособnega, šibkega, odvisnega, naj si ne upa na taka mesta.

Vemo, da Pr. list. je premajhen in preskromen listič, njegov glas prešibek, da bi se ga slišalo, toda povedali smo in slavno občinstvo opozorili. Samo s tarnanjem, zabavljanjem in jadikovanjem med

štirimi stenami, ničesar ne dosežemo. Olikani krogi naj nevedne župane in podžupane podučijo ter jih opozorijo na to okoliščino.

Sv. Lucija. Iz. dop. Dne 6. t. m. je vis. čast. g. dekan iz Tolmina blagoslovil tukajšnje pokopališče, ki se je v tekočem letu razširilo. Po opravi imel je g. dekan pred cerkvijo sv. Maura kratek nagovor, opisujoč pomen obreda, predstavil je Svetolucijskim faranom stanovanje, ki vsakega čaka

Slovesna sv. maša, katero je služil g. dekan, je bila v farni cerkvi.

Cesaričina - vdova Štefanija se je bavila nekoliko dni v Daniji, kjer jo je kraljeva rodbina gostoljubno sprejela. Prva pot cesaričine, ko je izstopila iz ladije, je bila v katoliške cerkev, kjer je pobožno molila pri sv. maši.

Umrla sta 14. t. m. škof graški J. Zwerger in šenpolski J. Binder. Oba sta se odlikovala po svoji apostolski gorečnosti in učenosti. Bog jima daj večni mir in pokoj, katerega sta si zaslužila kot zvesta pastirja svojih vernikov!

Velike povodnji v Galiciji, nastale usled velikanskega dežja, so prouzročile mnogo škode itak revnim poljedelcem.

Trtno uš „filoksero“ je zasačila dotična komisija skoro pa vseh krajih tržaške okolice. Če se te preiskave obistinjijo, bo slaba za naše okoličanske vinarje. Sicer pa v Trstu ne bo zmanjkalo vina, zakaj če ga Bog ne da, ga pa ljudje sami naredijo.

Kolera zahteva sveže žrtve po vshodnih delih Evrope. Iz Rusije se poroča, da je bilo v sedmih provincijah od 30. julija do 5. avgusta 1006 slučajev, od teh jih je umrlo 339. V Rumeliji po raznih krajih 82 slučajev in 36 mrtvih. Bog nas varuj te grozne morilke!

Samoumorov deloma poskušanih, deloma dovršenih je bilo v Trstu od 5. do 16. t. m. nič manj kot osem; skoraj sami mladi ljudje od 17 do 20 let starosti. In uzrok te žalostne prikazni? Nesrečna ljubezen, po domače razuzdano življenje. Ako pojde tako naprej, ni treba kolere v Trstu, saj se ljudje sami davijo. O vera, vera — kako potrebna si!

Sramotno demonstracijo napravila je v Pazinu pouliška družba g. Dr. Fr. Mandiču, ko je bival tam v uradnih poslih odposlan od c. kr. namestništva. To je pač žalostno, da pošten človek, potujoč kot uradnik, ni varen pred takimi izzivajočimi napadi celo v mestu, kjer se ponajbolj s svojo izobraženostjo! Zares čudna olikanost? Se razume, da je bil dr. Mandič napaden zato, ker ima podedovani greh, da je rojen Hrvat.

Prekop ožine pri Korintu se je slovesno završil 7. t. m. S tem prekopom je za veliko okrajšana pot ladijam iz adrijskega v grško (egejsko) morje.

Nov parobrod „Metković“ so spustili nedavno v morje v lojdovi ladjedelnici v Trstu, namenjen za prevažanje kupčijskega blaga ob dalmatinskem obrežju ter bode mogel tudi pljuti po reki Narenti do Metkovića v Hercegovini. Prostora ima tudi blizu za 300 potovalcev.

Poskušem umor. Nek H. Furlan je raz okno svojega stanovanja trikrat z revolverjem ustrelil na spodaj stoječe tri slikarje, s katerimi se je bil sprl, ter enega nevarno ranil. Ranjenca so odnesli v bolnišnico, Furlana pa odvedli v ječo.

Zastonj jedla, pila in vozila se po Trstu je te dni neka „gospa Kristina“, ki si je najela kočijo in v gostilni izvrstno se pogostila, ne da bi imela pri sebi beliča. Ko je imela vsega dovolj,

peljali so jo na policijo, od tam pa v via Tigor, kjer je nalašč za take ljudi, da tam premišljuje svojo prebrisanost.

Kaj napravi dinamit. Blizu Bergama v Italiji je 23 letni ribič Ang. Rosini hotel si z majhnim trudom naložiti veliko rib z dinamitom. Stoječ na bregu reke Bembo prime jedno patrono v roko, jo zažge in hoče vreči v vodo — kar se mu v roki razpoči ter ga tako neusmiljeno razmesari po vzem životu, da je revež popolnoma oslepel, ter so mu odrezali jedno roko in jedno nogo; njegovo življenje je v nevarnosti, in ako tudi ostane živ, kaj bo delal brez očí, brez noge in roke? Nesrečna neprevidnost!

Nadepoln mladeneč je nek R. Kelch, kojega je te dni vgrabila policija na tržaškem kolodvoru južne železnice, pripeljal se je iz Berolina, kjer je izneveril svojemu gospodarju veliko svoto denarja, in ker tega ni mogel povrniti, je ukradl še 1500 mark, da je z njimi pobegnil. Menda sad novodobne vzgoje!

Obsojen na 18 mesecev ječe je bil nek J. Gojtan iz Trsta, ker je v družbi z dvema tovarišema, ki pa sta ubežala, poskusil ukrasti nekaj blaga iz voza nekega J. Sile, ki je peljal po cesti na Opčino. Gojtan ima 24 let, pa je bil že 15 krat zaprt, dvakrat po 15 mesecev.

Štipendije. Pri c. kr. višji poljedelski šoli na Dunaju so razpisane za šolsko leto 1893-94 četiri državne štipendije po 200 gl. vsaka. — Prošnje velja predložiti ministerstvu za uk in bogočastje in ravnateljstvu imenovane šole do 25. septembra.

Nova sv. maša. Na Porcijunkulo pel je č. o. Dijonizij Skalec, frančiškan novo sv. mašo v navzočnosti mnogo duhovnikov in vernih kristjanov. Propovedoval mu je preč. g. Kolavčič, župnik solkanski.

Dopolnilna volitev. 5. septembra bodo volili v Tolminu poslanca v deželni zbor goriški zastopajočega trge: Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal in Ajdovščino.

V gluhonemnici v Gorici svršili so šolsko leto 12. t. m. brez običajne konecletne preskušnje, ker preč. g. vodja nekaj boleha.

Premeščeni c. kr. avskultanti: g. dr. Giacomelli iz Gorice v Volovsko; g. Pankrazi v Piran.

Duhovne vaje vršile se bodo v goriškej bogoslovnici od 28. avgusta, do 1. septembra. Duhovniki, ki se jih namerujejo vdeležiti, se imajo zglasiti pri prevz. knezonadškofu vsaj do 21. avgusta.

Zločin. V Kalu nad Kanalom ubil je neki kmet 12 letno devo svakinje. Nečloveško dejanje.

Stoletnica. Letos 29. septembra praznovala bo sv. Gora pri Gorici stoletnico, odkar je posvetna oblast dovolila v novič odpreti slovečo božjo pot. V proslavo stoletnice prirede 18. sept. procesijo na sv. Goro. Udeležba bo gotovo ogromna.

Napad. V nedeljo 6. t. m. po 11. uri ponoči napadli so štirje nepoznani (nekateri govori: Solkanci, drugi, bržkone resničnejše: Goričani) štiri Goričane na solkanski cesti in jih hudo nabili in porezali. Kaj je preiskava dognala, nam sedaj, ko to pišemo, ni znano.

Nič davkov ne plačujejo kmetje v mali kneževini Lichtenstajna. Plačuje jim šole skoraj sam knez in so v rokah redovnikov, vojaštva nimajo, ostali državni stroški so pa tako neznamni, da je knez rajše sam poravna, ko da se z „deželnim zborom“ pogaja. Kedaj pa odpadejo pri nas davki za nesrečno vojaštvo? Do zdaj nimamo nič upanja.

Kuretina v okolici Goriški boleha in cepa. Gni jejo jej plučce. Čudna bolezen.

Toča. 10 t. m. popoldne vsula se je na Goriškem toča se silnim viharjem. Na nekaterih mestih je solkansko polje vničila skoraj popolnoma. Veliko škode je povzročila trti, ajdi, turšici, piči in sploh jesenskim pridelkom. Ubogi ljudje; zaman bil je letos njih trud, pot in znoj! V spremstvu toče je revščina in lakot. Treska in hudega vremena reši nas o Gospod!

Utopljenec. 10 t. m. našli so v Soči pri Zdravšini kaci 45 let starega utopljenca, vsega oteklega. Sklepa se, da je bil 10-12 dni v vodi. Je li nesreča, ali samomor, ne vemo.

Čepovan ima tudi letos svoje poletne goste iz bližnje Gorice, nekaj družin slovenskih in nekaj laških. Nahvaliti ne morejo našega planinskega vzduha pa bistro-hladne naše vode. 3. t. m. nas je obiskal tudi slavnoznani pisatelj slovenski monsignor Dr. Anton Mahnič. Prenočil je pri nas. Naši dijaki in pevci so ga pozdravili in razveselili ob 9. uri zvečer s trikratnim strelom in z ubranim petjem, ktero je kaj lepo razlegalo v temno noč.

Frlanc.

Zahvala in vabilo. Podpisani odbor šteje si v dolžnost tam potom izreči zahvalo vsem blagodušnim dobrotnikom, posebno pa še preč. gg. duhovnikom, kateri so bodisi z denarjem bodisi z blagom podpirali zavod Alojzijevisčce tudi v preteklem šolskem letu.

Iz radovoljnih darov, ki so med letom dohajali od dobrotnikov duhovskega in svetnega stanu, je razvidno, da se čedalje bolj ceni važnost in namen našega zavoda.

Gojenci so v ravnokar zaključenem šolskem letu izvrstno, deloma dobro napredovali; kajti izmed 14 imamo 9 odličnjakov, drugi so dobili dober prvi red, dva pa sta celo po zvršenem tretjem razredu vadnice napravila z odliko preskušujo za prvi gimnazijski razred.

V zavodu je sedmošolec, g. A. Ličan, gojence nadzoroval, spremljal jih na sprehod in z njimi šolske naloge ponavljal; gospodinjile pa so vsmiljene sestre.

S 15. sept. t. l. pričinja Alojzijevisčce svoje tretje leto. Pogoji za sprejem novih gojencev so isti, kakor pretekli dve leti. Kdor želi biti sprejet, naj do 31. avgusta vloži svojo prošnjo pri vodstvu malega semenišča. Prošnji se imajo razun šolskih spričeval zadnjega leta še pridejati: krstni in vbožni list. Častite gospode duhovnihe prosimo, naj bi priporočali le vboge, nepokvarjene otroke, katerih stariši krščansko in pošteno živé.

Koliko novih učencev bode sprejetih, za zdaj ne moremo še določiti, ker to bode odvisno deloma od tega, koliko dosedanjih bomo oddali v malo semenišče, deloma pa tudi od prostorov, katere imamo za zdaj v najemu.

Začasni odbor je sestavil načrt pravil, katera p. n. gospodom razpošilja v prevdarek. Ob enem pa vabi začasni odbor vse prijatelje na posvetovanje o nasvetovanih pravilih, ki bode dne 1. septembra t. l. ob 10. uri zjutraj v bogoslovnici po končanih duhovnih vajah.

Častitim duhovnim bratom, slavnim županstvom in drugim za blagor mladino in sv. cerkve vnetim domoljubom po Goriškem priporočamo še enkrat blago podjetje v vsestransko podporo. Bog blagoslovi!

Odbor.

KOLENDAR.

21. sv. Ivana Frančiška od. — Adolf.
22. sv. Timotej m. — Hipolit šk.
23. sv. Filip Ben. sp.
24. sv. Jernej ap.
25. sv. Ludovik kr. (popolni odp. za III. red.)
- 26 sv. Samuel prer.
- 27 sv. ned. 14 pobink. Evang. Jezus nas opominja, naj ne skrbimo toliko za časno življenje in njegja potrebe, ker naš zadnji namen je večno življenje, je zveličanje neumrljive duše, to torej mora biti naša prva skrb, a drugo nam bode Bog dodal, ker je dober Oče, ki dobro pozna tudi naše telesne potrebe. — Žal, da ljudje večinoma iščejo le-to, kar je posvetno, ne zmeneč se za kraljestvo božje, in tako izgube obedvoje; časno, ker jim manjka blagoslov božji, večno, ker tega niso iskali.
28. sv. Avgustin sk. — sv. Adelinda op.
29. Obljavljenje sv. Johana Krst. — Nesrečni ples deklice je bil povod, da je dal Herod svetniku odsekati glavo na ljubo prešestnej ženi in njenej hčeri.
30. sv. Roza Sim.
31. sv. Rajmund op.
 1. sept. sv. Egidij op.
 2. sept. sv. Stefan, ogerski kralj.
 3. nedelja 15. pobink. Jezus oživi mrtvega mladenča v Najmu. Koliko mladenčev je sedaj duševno mrtvih, molimo in delajmo na to, da jih Jezus oživi!
 4. sept. sv. Rozalija dev.
 5. sept. Lavrencij Justinijan šk.

Urnik službe božje.

I. Cerkevni govori v slovenskem jeziku v Trstu

- 1.) Pri sv. Antonu nov. vsako nedeljo in praznik ob 6 zjutraj in 3 popoldne.
- 2.) Pri sv. Antonu star. vsako nedeljo in praznik ob 6½ zjutraj in 3¼ popoldne.
- 3.) Pri sv. Jakobu vsako nedeljo in praznik ob 9 dopoldne in 3 popolne.

II. Cerkevni govori v slovenskem jeziku v Gorici.

- 1.) V stolni cerkvi vsako nedeljo in praznik ob 6. zjutraj.
- 2.) Pri sv. Jgnaciju na Travniku in pri sv. Vidu na Placuti vsako nedeljo in praznik ob 6. zjutraj.
- 3.) Pod Turnom vsako drugo nedeljo ob 6. zjutraj.
- 4.) V semeniški kapeli vsako nedejlo ob 3. popoldne.
- 5.) Na Kostanjevici vsako tretjo nedeljo v meseci ob 2 in pol popoldne za tretjerednike.

Naznanilo.

Podpisani vsoja se svojim p. n. gospodom odjemnikom prevljudno naznanjati, da je odšel 19. t. m. k vojaškim orožnim vajam, katere bodo trajale do 18 septembra t. l. Med tem časom bode fotografični zavod u Gorici, ulica sv. Klare št. 5 zaprt.

Priporoča se najtoplejše, da bi ga blagovolili po dokončanih vajah z mnogobrojnim obiskovanjem razveseliti.

Z odličnim števanjem

Anton Jerkič
svetlopišec.

Priporoča se vsem sorojakom, da bi ga blagovolili podpirati v njegovej obrti.

Bajt Ivan

krojač **GORICA** krojač
ulica „Treh kraljev“ (Via tre re)

NOVA PAVLETIČEVA HIŠA.

M. POVERAJ,

trgovec in krojaski mojster
v GORICI, na TRAVNIKU
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega blaga za obleko raznih stanov, ovratnike za čast. duhovščino, opravo za c. kr. častnike in uradnike, vsakovrstno izgotovljeno perilo itd. itd.

☛ Vse po pošteni ceni. ☛

Anton Jerkič

fotograf v Gorici, v ulici Sv. Klare št. 5.

Edini slovenski fotograf priporoča se sl. občinstvu, osobito preč. duhovščini v mestu in na deželi, da bi ga podpirali v njegovem podjetju. Izdeluje vsa v fotografično stroko spadajoča dela strogo natančne in elegantne oblike.

Za delo se garantuje.

Anton Urbančič

G o r i c a

trgovec s tkanino in drobnino v Raštelu št. 20

Priporoča se svojim sorojakom ter naznanja, da prodaja razne tkanine za možke in ženske obleke, ovratnice, ovratnike, nogovice, trakove, gumba, bombaž, sukanec in sploh ves drobiž, ki ga rabimo pri obleki.

☛ Nizke cene ☛

G. Likar

trgovec, GORICA. Semeniška ulica 10.

Ima v zalogi mašne in šolske knjige, sv. podobe, tiskovine za farne in županijske urade, raznovrstni papir, vsakovrstne pisarske in šolske potrebščine.

☛ Preskrbi tudi tisk za vizitke in vsakovrstne naslove, zavitke itd. po najnižjih cenah.

Čebelno-voščene sveče!

J. KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 v Gorici.

Sveče iz pravega čebelnega voska izdelujem in prodajam po 2 gld. 45 kr. kilo.

Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odvzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gld. nagrade.

Priporoča se čč. duhovščini in č. cerke. oskrbništvom!

Čebelno-voščene sveče!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Privaten zavod

za slovenske in italijanske dečke odpre se začetkom 1893/94. v Gorici, pod vodstvom
dr. Karola Baubela,
stolnega vikarija.

Učenci bodo obiskovali tukajšnje c. kr. javne šole.
Za stánovanje, hrano in nadzorstvo bo znašala mesečnina 15 gold.

Učenci ali učenke

sprejmejo se na stanovanje in hrano v neko pošteno slovensko družino. — Natančnejša pojasnila se lahko poizve pri trgovcu

Anton Urbančič-u
v Gorici, — Raštel št. 20.

Z a o g l a s e

v „Primorskem Listu“ se plačuje po prostoru ali pogodbi. Celoletni veliko popusta.

PRILOGA

k št. 16 „PRIMORSKEGA LISTA“.

Cerkev in šola.

Skrbimo za naraščaj!

Zadnjič smo opozorili slovensko občinstvo in posebe še čč. duhovščino in gg. učitelje, naj vsaki po svoji moči skrbé, da odpravijo leto za letom nekoliko nadarjenih dečkov z dežele v šolo. Potreba je v Trstu in v Gorici zares velika. Ali še večja je tudi prav tam potreba, da se neizkušene in lehkomiselne dečke skrbno varuje in nadzoruje. Tej potrebi ima pomagati v Gorici zavod, kateremu porečemo „Slovensko Alojzijevišče“, ko bodo pravila uradno potrjena. Začasni odbor, čegar duša je velečislani starosta preč. g. Fr. Mercina stolni dekan, je uže sestavil pravila za novi zavod, ki bode sprejemal na hrano in stanje slovenske učence deloma zastonj deloma za doplačilo. Predno pojdejo ona pravila k namestništvu, bode odbor vprašal čč. duhovščino, naj se o nasvetovanih pravilih izreče. V ta namen bode posvetovanje po duhovnih vajah dne 1. septembra t. l. Dobro svéte in pa bogate darove bodo radi sprejeli. Naj tedaj tudi mi nekaj nasvetujemo po svoji vednosti.

1. Najprej prepričajmo se, da je zavod potreben. Brez pomoči in nadzorstva, se učenci zgubljajo, maličijo in pokvarijo. Največ bistrih glav odbijejo profesorji vže v I. latinski šoli. Otroci so otročji, igravi in ne vedo presoditi nesreče, ki je zadene. Profesorji pa se ne morejo z vsakim posebe mučiti, ker imajo 40-60 učencev in morebiti samo 2-4 ure na teden. Profesor razloži enkrat, kdor ni razumel ali kedor ni slišal, njemu prileti dvojka. Visokim gospodom je tega malo žal, ker ne želijo, da si kmečki fantje pomagajo do boljšega kruha in do vplivnih služeb.

Nadalje so dijaška stanovanja z večine taka, da se jih ne more priporočati in še manj gospodarjem zaupati. Koliko je nezdravih, zaduhlih sob, kjer otroci dobijo kalí neozdravnih bolezni! Koliko je gospodarjev in gospodinj, katerim ni prav nič do otrok, ampak samo do denarja! Otroci skačejo in pohajajo brezskrbni, v šoli pa nič ne znajo.

Na nekaterih stanovanjih je tudi velika nevarnost za nedolžnost in blagonravje otrok. Kolikokrat se najde, da spavajo po 2-3 učenci v eni postelji. Kolikokrat so na istem stanovanju fantiči in dekleta: eden drugemu v pohujšanje! V takih hišah ena garjeva ovca vse druge okuži! Vemo sicer, da nekateri človekoljubi izgovarjajo mladino, češ: „Saj je povsod tako, mladost je norost“. Ali ti izgovori ne zabranijo greha, in moči mladih učencev se zapravijo za vselej, glava oslabi in srce odrveni. Kaj začeti s takim mladeničem, ki morda uže od II. ali III. latinske ni nič vreden? — Tu je tedaj treba pomoči; sezidati moramo mladini zavetišča, da se ohrani zdrava na telesu in čila na duhu, da bode zares mladina naše veselo upanje in naša srečna bodočnost.

2. Ali poreče mi kedo: Ako tudi zavod vstanovimo, rešimo vendar le pičlo število učencev, ogromna večina pojde isto pot ko do zdaj.

To je res. Letos na pr. vsprejmo v Slovensko Alojzijevišče 5-6 dečkov, prosilo pa jih bo morda

40-50!! Zakaj jih ne moremo vsprejeti več, ako so bistré glave? Prvič zato ne, ker nimamo svoje velike hiše in drugič za-to ne, ker nimamo večje glavnice. **Treba nam je torej svoje velike hiše.** Zato pa priporočamo čč. duhovščini, naj velikodušno skléne, da se Slovenskemu Alojzijevišču najde in nakupi svoja hiša: primerna za učence. Ta naj bo nam pravi slovenski dom v Gorici. Ta dom ostané in dajal nam bode vsaj duhovnikov, če bi še tako nemili časi napočili narodu slovenskemu na Goriškem. V slovenski dom naprosimo čč. usmiljene sestre, ki prevzémó gospodinjstvo in pa tudi nadzorovanje manjših otrok. Našel bi se pač vedno tudi kak duhovnik, prijatelj mladine, ki bi si dal zaslužno, če prav težavno delo, da bi nadzoroval in vodil večje učence.

Ali vprašanje je: od kod vzeti glavnico. Odgovor: Ne vprašajte plašljivo, kaj boste jeli in kaj boste pili in s čim se boste oblačili, ampak iščite najprej kraljestva božjega in vse drugo vam bo dodano. — Menim tedaj: za to misel se vsi navdušimo, duhovni in posvetni iz ljubezni do N. G. J. Kr. — da ne bo trud brez zasluge — in prepričan sem, da bo glavnica kmalu na kupu. Slovenska duhovščina ni imovita ali je radodarna. Da bi le včasih ne zametali tisočakov nevrednim dedičem, ki se zanje tržejo, pravdajo in preklinjajo. Naj bi rajše plesnjivi srebrnjaki in rumenjaki prišli v glavnico Slovenskega Alojzijevišča! Blagor dušnemu pastirju, ki more ob smrtni uri reči: „Gospod! Do zdaj sem delal jaz v Tvojem vinogradu, za seboj pa zapustim pri svetem delu mladeniča, katerega sem za Te jaz izšolal!“ Ta bo lepša tolažba, ko smeh sorodnikov, ki si veseli manejo roke preštevajoč srebrnjake, ki so cena Precenjenega (Gospoda)

Ali tudi ljudstvo se bo navdušilo za zavod in spominjalo se ga bo v oporokah in ob drugih prilikah. Do zdaj nismo še prav nič povedali ljudstvu o tem zavodu in vendar uže prosijo od povsod v zavod in neki gospodar na Vipavskem je prinesel 100 gld. z opombo, da se nima imenovati njegovo ime. Ali ni to lepo? Ali ni zares dobro naše slovensko ljudstvo? Ako je dajalo celo za „Narodni dom“, bo za prepotrebni „Slovenski dom“ mar odreklo pomoč? — Saj naše ljudstvo prav tako dobro vé ko mi, da nimamo v Gorici nič stalnega, nič trdnega ali vekovitega, ampak da je vse le na roko, od danes do jutri. Postavimo tedaj vsaj eno znamenje, ki ostane stalno, naj se politično kolo vrti kaker mu drago.

Kar se pa tiče vzdrževanja učencev, ne delajmo si preveč skrbi. Polno jih bo, ki bodo radi vse plačevali, drugi zopet vsaj polovico, nekateri morda samo v blagu. Za ostale potrebe bomo pa nabirali. O kako lahko je to delo, ako je li vdobi v roke mož, ki je hodil h Salezijancem v šolo! Božja previdnost nam ga podari!

Temu nasvetu moram dostaviti važen opomin. Predno pošljemo pravila v Trst, moramo je predložiti prevz. knezonadškofu, da je blagovoli pregledati in zahvaliti, da se ne poreče, da je naš zavod na škodo deškega semenišča (Andreanum).

Pravila naj tedaj merijo na to, da bo naš zavod o svojem času zaslomba katoliški gimnaziji, ko se vstanovi v deškem semenišču. To opominjam zato, ker so nekateri menili, da bi naš zavod vtegnil škoditi katoliški gimnaziji. Slovensko Alojzijevišče

bode pripravnica katoliški gimnaziji. Toliko za zdaj. Bilo bi pa prav, da še kedo izreče svoje mnenje in je tudi objavi v „Slovcu“ pred 1. septembrom. Tudi naj se nasvetovana pravila skoraj natisnejo in razpošljejo.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

VIII. shod družbe sv. Cirila in Metoda. Kratkemu poročilu o shodu družbe sv. Cirila in Metoda, priobčeni v 14 šte. dodamo danes še to, došlo nam iz druge roke. Potem, ko je g. dopisnik popisal dohod zborovalcev in sprejem v Sežani, nadaljuje: Ko se je dvignil predsednik družbe č. g. T. Zupan, pozdravili so ga skupščinarji prav pristržno. Govornik je posebno poudarjal sveti namen družbe sv. Cirila in Metoda, ki je ta: Slovencem, ki so v nevarnosti, da se jim potujčuje deca, ohraniti jo pred tujimi silnimi navali. To skuša družba s tem, da ustanovlja šole v najnevarnejših krajih, in gleda posebno na to, da se v teh šolah vrši uk in vzgoja na katoliški podlagi. Gospod predsednik žel je za svoj govor občno zahvalo. Nastopil je tajnik družbe č. g. Žlogar. Najprej je le izjavil, katere podružnice so poslale svoje pooblaščenice, in kateri so ti. Preden je začel svoje poročilo, pozdravil je g. dr. Vitezić družbo v imenu družbe sv. Cirila in Metoda za Istro.

Tajnikovo poročilo je bilo silno natančno, zatorej obširno. Glavne poteze so po priliki te-le:

Družba stoji in deluje na katoliškem načelu, ki je: usmili se zapuščenega. Tako sirote so slovenski otroci posebno ob slovenski periferiji, kjer hočejo samooblastni tujci ugrabili slovensko dečo slovenskemu narodu. Družba se trudi, da pobira kosce, da bi ne vzeli konca. Ona hoče ohraniti v nevarnosti stoječo dečo katoliški veri, in slovenskemu narodu. To je njen prvi glavni in edini smoter; drugih namenov družba nima, za druge namene ne deluje. Število podružnic je vzrastlo na 123. Družba preskrbljuje 2000 otrokom slovenski pouk. Ministerstvo za uk je pripoznalo družbeni šoli pri sv. Jakobu v Trstu pravico javnosti. Zahvaliti treba na tem mestu posebno slovensko ženstvo vseh pokrajin, ki je posebno letos po vseh podružnicah kar tekmovalo v doneskih za družbene zavode. Ker je družbin smoter verski in naroden, pozivlje, da vsi Slovenci podpirajo družbo po zmožnostih in močeh.

Sledil je za tim blagajnikov račun, kateri se je brez ugovora potrdil.

Nastopilo je slednjič nekoliko krepkih debat, ki so se pa lepo uravnale na splošno zadovoljstvo skupščinarjev. Najglasneje je občinstvo pritrjevalo predlogu g. Hribarja, v kojem je naglašal, da vlada slovenskemu ljudskemu šolstvu na periferijah ni baš naklonjena. Koncem pa se je volil novi odbor, kateri je ravno isti kakor prej, le da je mesto dr. Tavčarja voljen č. g. Koblar in mesto g. Moše-ta g. dr. Štor.

Predlagal je še č. gosp. Grča, da se tajniku izreče javna zahvala za krasno poročilo, kar se je takoj gromovitim živio izrazilo. Gosp. dr. Vitezić predlaga, da se sestavi odbor petorice iz obeh družeb sv. Cirila in Metoda, ter se družbino delovanje raztegne na vse jugoslovanske pokrajine. Odbor vzame

to na znanje. — G. M. Mandić priporoča družbi, da ustanovi I. razred v Rocolu. Tudi s tem se bode odbor pečal.

Gospod predsednik zaključuje zborovanje z pozivom, da se skupščinarji odzovejo trikratim „živio“ na Njeg. Vel. presv. cesarja, ki se svojim geslom: „Z združenimi močmi“ kaže vsem, kako nam je delovati. Skupščina se je krepko odzvala.

Na to je bil banket v vrtu pod „latnikom“ katerega se je udeležilo 220 oseb, pa bi jih bilo še, da je bilo prostora več, kajti zborovanja se je udeležilo nad 500 odličnih oseb.

Med banketom svirala je godba slovanske komade. Sežanski mešan zbor pa je zapel kaj krasno nekoliko komadov dnevu primernih. Ko so se dovršile navadne napitnice, trebalo je odriniti v Divačo v vilenico, ker čas je bežal silno hitro. Sploh smo bili v prijazni Sežani le premalo časa!

Da dodam še nekaj. Pri tem zborovanju se je opazilo prav lahko kako narodna je duhovščina naša in kako ji je skrb za našo dečo ob periferiji. Ne bodem pretiraval če rečem, da je bilo med udeleženci ena tretjina duhovnov. Ravno tako moram pohvaliti učiteljstvo, ki se je mnogobrojno udeležilo skupščine, ter pridobilo si simpatije vseh že s prekrasnim petjem pri sv. maši, in po tem pri zborovanju še bolj. Tu se je videla lepa sloga, katere povsod želimo. In koliko dobrega bi ta sloga še več rodila, da imamo dobre šolske zakone! Nabrala se je lepa svota tudi za družbo sv. Cirila in Metoda, saj se ni mogel nihče ustavljati in moral je vsakdo omehčati se, ko se je prikazala neutrudljiva za družbo dična gospica Mahorčičeva in druge tovaršice, kojim čast in hvala! Sploh pa vsem skupščinarjem kličemo: le tako naprej!

Iz Mirna pri Gorici. Dne 8. t. m. se je poslovil od naše župnije č. g. Ignacij Leban, naš čislani g. kapelan. Vsem je bilo žal po njem, najbolj pa preč. g. župniku, kojemu je č. g. kapelan mnogo pomagal bodisi v cerkvi, bodisi pri kat. delavskem društvu, za katero je vežbal pevce, ki pojo zdaj mnogo lepih slovenskih pesnij. Ohranimo mu blag spomin in prosimo čestitega gospoda, naj se tudi on nas spominja.

Za katoliški sklad so začeli vrli slovenski rodoljubje prav pridno nabirati. Desetaki, petdesetaki, stotaki se obilno stekajo v glavnico, ki bode najprej služila za novo slovensko katoliško gimnazijo v Ljubljani. Ko bomo slavili 1. 1895. tristoletnico slavnega škofa Hrena, daj, Bog, da bi bila nova gimnazija njemu dostojen spomenik!

Č. g. Jurij Mercina vikar v Sovodnjah gre v pokoj in še ta mesec zapusti Goriško, ter se preseli na Erzelj pri Gočah. Sivolasemu starčku želimo na večer mirnih dnij! — V Sovodnje pride č. g. Ant. Jug do zdaj vikar v Vrtojbi, na njegovo mesto pa pride č. g. Črv Franc.